

LA INVENCION
DE

WERT

Que el ministre Wert siga el pol que atraga cap a ell tots els odis i crítiques de la plebs, no ve malament a l'actual govern: la derrota d'un roí no farà desaparèixer els perills que assoten Ciutat de Gotham.

Pablo Gentili

Docent, investigador i membre fundador del Fòrum Mundial d'Educació

d'entendre per quina raó un govern com el de Rajoy, a més d'extremament conservador, sembla que és tan maldestre en la gestió de la seua reforma educativa. Que la dreta espanyola mai s'ha caracteritzat pel refinament en les formes ni per la subtilesa a l'hora d'actuar, és una cosa bastant coneguda. La veritat és que les aspiracions reformistes que el Partit Popular i els seus aliats duen a terme en el camp educatiu semblen ideades pel Chavo del Ocho. La malaptesa i la prepotència se superposen, en una successió de mesures inspirades en el millor de la dramaturgia grotesca. Mentrestant, hauríem de preguntar-nos si això és producte de la improvisació d'un govern adepte a la impunitat o si, en canvi, es tracta d'una estratègia una mica més complexa i, potser per això, bastant més perillosa en la seua potencial efectivitat.

ANEM A LES EVIDÈNCIES:

- El govern de Rajoy, com tots els governs espanyols, decideix deixar la seua marca en el sistema escolar sancionant una nova llei d'educació.

- El govern de Rajoy, com tot govern de dretes, no pensa que la consulta pública, el diàleg i la participació són mecanismes genuïns per a la presa de decisions en una societat democràtica.

- El govern de Rajoy, com tota administració neoliberal, sosté que l'educació ha de ser entesa com un negoci, que les escoles són empreses, els individus simplement consumidors i els drets humans, particularment pel que fa a la producció col·lectiva i al repartiment igualitari dels béns educatius, pura xarameca.

- El govern de Rajoy, fidel hereu de l'Espanya franquista, abomina la diversitat lingüística, cultural, política i social de les comunitats que conformen l'Estat espanyol i tracta de pasteuritzar-la amb un antiquat nacionalisme vernacle.

- El govern de Rajoy, com tot govern reaccionari, és masclista, sexista i odia els immigrants, a qui sol culpar pel baix resultat del sistema escolar nacional en les proves internacionals.

Desconec si Mariano Rajoy té certa afició a la sociologia. Si en té, potser també disposa d'algunes dades que aporten les investigacions sobre polítiques i reformes educatives a lberoamèrica. Aquestes mostren que el sector educatiu és el que més s'ha mobilitzat i es mobilitza en tots els processos de reforma de l'Estat, privatització i ajustament de la despesa pública social. Totes les investigacions referents a això mostren que són els docents i els joves, els sindicats magisterials i el moviment estudiantil, els que solen protagonitzar els processos de mobilització i lluita més actius contra les aspiracions reformistes dels governs neoliberals.

Així mateix, les investigacions sobre aquesta qüestió demostren que les reformes conservadores més efectives sempre han partit de grans aspiracions que després són esmorteïdes i, en part, desmembrades, fent la sensació que les coses no han sigut tan tràgiques com es preveia, encara que el resultat assolit seguísca sent pessim en termes democràtics. Aquesta estratègia sempre ha tingut un resultat molt efectiu en la desarticulació dels moviments de

protesta i resistència contra les polítiques neoliberals. (És el vell truc de la vaca a la cuina. Si vostè té molts problemes, s'ha quedat sense faena, els seus dos cunyats se n'han anat a viure a sa casa, els seus fills adolescents no l'obeeixen, la seua muller no deixa de criticar-lo per peresós i incapaç i els seus deutes l'atabalen, pose una vaca a la cuina i deixe-la-hi un parell de setmanes. En treure-la'n, sentirà que tot ha millorat).

Davant aquestes evidències, el govern de Mariano Rajoy decideix nomenar al capdavant del Ministeri d'Educació un funcionari de cap brillant i idees fosques. Xarrador, opinador compulsiu, un provocador capaç de clavar-se amb tots els símbols i conquestes que van marcar la lluita per la igualtat educativa en l'Espanya democràtica. Probablement, el pitjor ministre d'Educació que hi haja hagut des de la Transició. Un presumptuós funcionari disposat a amotinar-se davant la idea mateixa que el sistema educatiu espanyol continue sent una referència internacional d'avances democràtics i pretenga que s'assemble al que alguna vegada van somiar els aspirants a estadistes que van promoure els processos de privatització educativa a Hispanoamèrica durant els anys huitanta i noranta.

La incontinència verbal del ministre Wert permet exposar un pensament pedagògic que, com el seu cognom, es balanceja entre el "güert" castís, anglosaxó, productivista, empresarial, i el "vert" prussià, amb reminiscències falangistes i admirador de la formació professional alemanya. Wert combina amb quasi tot l'inconvenient que hi ha hagut en la història de l'educació espanyola i se l'apropia com si fóra el seu hereu més dilecte. A més, en els ordinadors, les teclades w-e-r-t estan juntes. (No sé ben bé què vol dir això, però, com que sóc supersticiós, em fa mala espina.)

Siga com vulga, el projecte de Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa (LOMQE) s'ha popularitzat com la llei Wert i no com la llei Rajoy, cosa que constitueix un important èxit de l'actual govern. De fet, una revisió d'alguns dels principals textos i documents que s'han escrit contra la nova proposta legislativa permet observar que el cognom Rajoy quasi ni hi ix i, en alguns casos, que el ministre Wert s'hi presenta com el seu únic responsable i idealitzador. Una espècie de croat reaccionari de la postmodernitat, capaç de fer de la lluita contra l'escola pública la seua pròpia guerra santa. No és una novetat per a ningú que Wert pensa la reforma educativa en termes privatitzadors i patrimonialistes. Ara bé, no menys problemàtic sembla que és el fet que, qui ens oposem a la política educativa promoguda pel govern de Rajoy, adherim a aquesta idea que Wert n'és el progenitor, l'amo i l'únic arquitecte. Semblant simbiosi entre el ministre i "la seua" reforma, lluny de ser negativa per al govern, pot afavorir-lo a l'hora que, pel motiu que siga, decidisca traure la vaca de la cuina.

Aquesta Espanya conservadora i indolent davant el sofriment dels seus ciutadans i ciutadanes, no és un cas aïllat ni, molt menys encara, original en la geopolítica neoliberal que domina bona

part del món. L'experiència llatinoamericana recent ens mostra els efectes socialment desintegradors que produeixen reformes educatives que aspiren a privatitzar l'escola pública, a promoure una reestructuració curricular conservadora i reaccionària que aprofundeix l'autoritarisme i el sexisme; reformes que contaminen de religió l'espai secular dels drets, que redueixen els fins del procés educatiu a la formació de treballadors ignorants i infeliços. En aquest sentit, és important considerar que l'actual reforma educativa espanyola és part d'un projecte molt més ampli i ambiciós que el que sorgeix de les truculentes idees d'un funcionari xarraire. Transformar el ministre Wert en amo i senyor de la reforma educativa pot ser oportú i necessari si el que es pretén és desestabilitzar-lo, però pot també tindre l'efecte col·lateral de desdibuixar, de diluir el que veritablement està en joc: la construcció d'una plataforma de valors i sentits, de polítiques i accions sobre la qual edificar els fonaments d'una societat més desigual, injusta i antidemocràtica. Un projecte que vol tirar avant el govern del senyor Mariano Rajoy, la dreta espanyola i europea i els sectors del poder econòmic i polític que potser algun dia també decidiran llevar-se de damunt un ministre que diu el que pensa i sembla que no pensa en el que diu. Quan això ocorregui (i potser algun dia passarà), hi haurà motius per a festejar, encara que no per a suposar que la reforma canviarà de rumb.

Les malapteses del govern en la gestió de la seua política educativa poden no ser exactament "malapteses". El que sembla que és un inventari d'ineptituds pot ser això i alguna cosa més. L'agenda reformista de l'Administració nacional és pròpia del segle XIX i, fonamentalment, enorme. Que el ministre Wert siga el pol que atraga cap a ell tots els odis i crítiques de la plebs, no ve malament a l'actual govern. En aquestes circumstàncies, no deixa de ser útil recordar el que Batman sempre ensenya amb resignació i malenconia: la derrota d'un malvat no farà desaparèixer els perills que assoten Ciutat de Gotham.

Nombroses organitzacions, sindicats, associacions, universitats i moviments de diversos orígens porten a cap una activa lluita contra la política educativa del govern espanyol. La seua mobilització brinda les esperances i les energies necessàries per a saber que és possible frenar la llei Wert. També, per a reafirmar que el que està en joc és alguna cosa molt més seriosa que això. Hui, el que està en joc és el futur d'Espanya.

Article publicat en el blog Contrapuntos, d'El País, 21 de desembre de 2012. Reproduït amb permís de l'autor.

El tema no hauria d'interessar a algú com jo, un simple súbdit de la colònia. No obstant això, i a risc de perdre alguns amics, he de reconèixer que el president del govern espanyol, encara que té massa defectes, la falta d'astúcia no sembla que és un d'aquests. Crec que una de les millors evidències de les seues habilitats en l'art de la política és l'enginyosa invenció d'un ministre d'Educació excèntric i fanfarrós que opera com una espècie d'imant mediàtic, un galant de telenovel·la mexicana capaç d'atraure totes les atencions i seduir-nos en un repetitiu entreteniment pugilístic davant el qual no presenta cap tipus de defensa o reacció. El ministre José Ignacio Wert exerceix en el govern de Mariano Rajoy el paper que les bosses penjades exerceixen en l'entrenament dels boxadors: rebre cops.

Més enllà de les diferències tel·lúriques, el fet em recorda un enginyós procediment que utilitzen algunes comunitats de l'Amazones quan volen crear els rius infectats de piranyes. Per fer-ho, de primer llancen a l'aigua una vaca, sobre la qual es precipiten voraçs els peixos carnívors. Entretingudes en el seu inesperat banquet, les piranyes ignoren els indis, que travessen el riu sense gens de perill.

No pretenc de cap manera llevar mèrits al senyor Wert ni, molt menys encara, fer-lo tornar víctima de la manipulació pèrfida del seu cap. Tracte solament